

ДЕЯ СТУДЕНТІВ
АМ. ОУН
1941

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

НАРІД ЧИ ЧЕРНЬ?

При першому погляді на дійсність це питання не дає нам спокою. Воно врізається в нашу свідомість, воно переслідує нас вдома, на вулиці, в установі, на базарі, у драматі... На кожному кроці наших прагматичних буднів у першу чергу бачимо чорний по білому писане: Хто ми? Нарід чи чернь? Нація чи маса?.. Організована, свідомо, виграшна збірка одиниць, чи юрба без'язних і безликих постатей? І дати на це одразу, без вагань відповідь ми тоді — ватаємось.

Чому? Бо ми не переконані внутрішньо, що весь той людський матеріал, який заповнює будинки і вулиці наших міст, вповні і незастережено заслуговує на назву наріду. Бачимо явища, бачимо обличчя, чуємо мову, однією етикою і з протрасаним душою жalem стверджуємо, що величезна маса живих людинакочованих істот 1941 року по народженні Христа не розуміє і не усвідомлює в собі двох дуже важливих і основних черт (елементів): людську гідність і національну свідомість. Що це таке — людська гідність? Чи це щось подібне на мішок картоплі, чи на порвані чоботи? Не всім ясно. Що таке — національна свідомість і для чого її можна практично жити? Також не кожному вміщується в голову.

При певних обставинах нам було б це абсолютно байдуже. Це явище не нове. Воно вже з прадавних добує на нашій планеті. Є людські громади, які живуть спокійною своїм первісним життям. Є суспільність, що складається з раси куді, бікоти, чи чорношкірих рабів. І нам, європейцям, це явище свідчить лише про те, що ні на одну хвилину ми не бажали б опинитися в стані тих вищезгаданих на поталу випадковості людських істот. Наша європейська психологічна конітипуція забороняла нам почувати себе здоволеними при всіх обставинах. Наша душа приготувана для сиринняття інших таких суспільних форм, у яких може вільно діяти і розвиватися наша людська гідність.

Почувати себе людиною, почувати себе тим, як це колись казали, першим творінням Найбільшого Творця, почувати себе свідомим у всіх своїх ринках та поступованих — ось основна заповідь людини-європейця. Зламати цю заповідь — значить зламати самих себе, це значить втрапити основний стрижень буття, це значить перекреслити своє моральне обличчя.

Большевиком багато говорив про свідомість. Але його свідомість заходила не до людської свідомості, а, як той говорив, до свідомості класової, чи соціальної. А це є далеко не те саме. Основою життя є не клас, а людина. Той чи інший шоді людей не повинен закінчити основного. Не важко, до якого класу належить порядна творча свідомо людина. Важко, щоб вона такою була. Бо коли привілейований той чи інший клас складається з юрби бандитів, чи злочинного шумовиння, то будь він тричі пролетарський, чи буржуазний — він сам по собі не має найменшої вартості. Не в пролетаріаті і не в буржуазній справі. А в людині, і тільки в людині.

Подібне явище помічалося щодо національної свідомості. Багатом ця справа виглядає туманною. Що за національна свідомість? Чи це, ска-

жемо, те саме, що мішок картоплі? Істи того не можна, і діди наші цілком вільно жили, будучи національними туманками, то чому ж не можемо лишитись і ми такими? Не торкати національної свідомості, не відшліфовувати себе, бути національною протоплазмою — ось ідеал національно невідомого особняка.

Поганий, фальшивий, шкідливий, розрахований на самознищення, ідеал. Хто цього не розуміє, той самшперед засуджує себе на небуття. Національна свідомість — це перша передумова широкій свідомості і творчій чинності взагалі. Без цієї передумови неможлива ніяка велика творчість. Денационалізація — це те саме, що коли б хтось порядку, з моральними основами життя, оділо зводів до ролі повії. Денационалізована людина не може бути сильною, не може мати міцного морального хребта, не може бути повним характером.

І найбільшим нещастям українського народу було те, що ціла його історія — перманентне намагання когось зробити з нас не те, чим призначила нас природа. Варуцалися до нашої рідної мови. Втручалися до нашого побуту. Втручалися до нашого господарства. Всяля влада, яка тільки не була на нашій землі, — російська, чи польська, нічим іншим не займалася, а лише доводила нам, що ми — не ми, а щось інше. Це було постійне ламання нас, нищення нас. І то піде інше, лише у наших містах, наших селах, наших школах, наших релігіях. Нам заклали в саму душу, шлювали там на все, що є для нас святого, не давали змоги боронитися. Останні роки панування большевизму особливо яскраво довели нам, що значить таке втручання. Навіть ті чи інші літери казали нам вимовляти так, як хочуть вони. Диктували нам наше відношення до чужого, до того, що нам вороже.

Наслідки з усього цього на сьогодні такі, що величезна частина нашого, особливо міського, населення з національного погляду узяла собою ніщо інше, як юрбу, що не належить ні до якого народу, що не має нічого святого, що не говорить ні одною мовою. Це не є нарід. Це — чернь, це — безлика, без'язна юрба. Особливо це стосується до нашої молоді, яка з національного погляду — саме велике порожнє місце. Соромно, більше, і огидно бачити таке явище на європейському суходолі, на берегах Дніпра, на вулицях Києва 1941 року!

Це боляче ранить наше людське самолюбство. Це принижує нас в очах свідомих чужинців. Це, нарешті, відбирає у нас безліч творчої активності й енергії. Це явище — перше і основне зло, яке треба вивчати і вивчати з коренем! Тому — не все одно, хто як говорить, яким богам молиться, які книжки читає. Не все одно, якими іменами названі вулиці наших міст, не все одно, чи домінуючим є для нас Шевченко, чи Пушкін. Не все одно, як це часто доводиться чути, кого ми євимо у школі, не все одно, яке наше відношення до російської літератури. Ні! Це не все одно... А коли — все одно, то це значить, що все одно для нас, хто є ми самі! Це знаєть, що ми не нарід, це якесь опільна історична збірка сил, а невизраза юрба, сіра маса, вічно призначена без всяких ідеалів чернь.

Нарід чи чернь?

Улас САМЧУК

ПРОСУВАННЯ В КРИМУ ТРИВАЄ ПРОРИВ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ВІДТИНКУ СХІДНОГО ФРОНТУ

(312) Головна квартира Фюрера, 7 листопада

Верховне Командування Збройних Сил повідомляє:
В Криму німецькі та румунські війська, не зважаючи на позбавлену шляхів гірську місцевість, успішно продовжували переслідування ворога, вперто перемагаючи опір його ар'єргардів.
Штурмові літаки зруйнували ворожі позиції в укріпленому районі Севастополя і примусили замовчати кілька батарей.
У Донецькому басейні німецькі та італійські з'єднання з босм просуваються вперед.

На середньому відтинку Східного фронту ліхотні дивізії прорвали міцно укріплені позиції ворога і захопили багато полонених і гармат.
Проти Петергофа батареї війська затопили вороже вантанне судно. Вдень на Ленінград було скинуто бомби великого і найбільшого калібру.
У боротьбі проти Великобританії повітряні збройні сили минулої ночі бомбардували порти на східному та південно-західному узбережжі Англії. Влучання бомб у постачаль-

ні підприємства викликали великі пожежі.
В районі Ламанша і біля берегів Голландії збито 10 англійських літаків, і проти норвезьких берегів ще один.
В Північній Африці німецькі бомбардувальники успішно атакували британський табір та укріплення в Тобруку.
В ніч на 7 листопада ворог безуспішно намагався невеликим числом бомбардувальників атакувати деякі пункти Північної Німеччини.

МОСКОВСЬКІ РОЗМОВИ

(Оповідання англійського кореспондента)

Вернон Барлетт, співробітник однієї консервативної газети в Англії, почесний член клубу в Лондоні, шістьма місяцями за фахом і своєрідний публіцистичний посол в Кремлі з часу виникнення німецько-совєтської війни, після відвідин Москви розповідав у одному з готелів Вязьми про свої враження таке.

Коли він вперше в Вязьмі потрапив до Москви, то дружнього ставлення там не знайшов. Все, що принесла з собою ця війна, мало бути добрим, але помітив, що настрій по відношенню до Англії був поганий. Знову виникає традиційна недовіра до англосаксів.

В той час, як Вернон Барлетт був у Москві, там давно чекали на прибуття англійсько-американської місії. Коли місія, нарешті, приїхала, і лорд Бівербрук виїхав з літака, підготованого американцями, гнівний настрій москвичів почав зникати. Тут не пропустили жодної люб'язності. Тут співали «Інтернаціонал» з англійським гімном і іншими піснями. Взагалі тут робилося те, чого в Лондоні ніколи не було. Мали всі три прапори там, де вони взагалі ніколи не висіли. Готель було цинічно прибрано. Підлога була вкрити товстими східними килимами і в кожній кімнаті стояли квіти.

Настав бенкет. Чужинці поїхали в Кремль. Вони піднімалися згору безомовними сходами, які були вкриті червоним сукном і вели до внутрішніх палат. Тут виявилася розкішна гостинність сходу, в якій «система і часи нічого не зміняли».

Вони ввійшли у велику передпокої, один або два, в просторі величезні зали. Іх новели далі, і нарешті на задньому плані в даліні позазналися три маленьких чоловіків.

Зліва був Мікоян, з головою, вкритою чорною чуприною, справа Ворошилов і між ними «людина, яка не носить ніякої відомої уніформи», невелика, але міцної будови.

Він розповідав дурні речі, які хотіли сприйняти або натхненні, або дуже розпачливі люди. Він говорив, що жовтнева пайка допомогла для совєтів з боку Англії і Америки вже готова.

Чи ця зброя потрапить в Москву з записанням, чи її там ніколи не буде, він цього не знає. Зате він прекрасно знає, що зброя залишиться в Англії, вдома.

Через 48 годин після цього англійський кореспондент вилетів з Москви...

Промова Ідена в Манчестері, що містила натяк на британський фронт на центральному сході, дала привід англійській пропаганді говорити про уяві успіхи британських дій у просторі між Кавказом і Суєцьким каналом. Ця пропаганда, що в першу чергу має на меті заспокоїти популярну вимогу англійського наступу на заході і приховати справжню можливість допомоги Совєтам, являється тепер неперемінним чуточками. З'явилася повідомлення, що генерал Уейвелл від переговорів в Тіфлісі з командувачем большевницької кавказької армії. Зміст цього повідомлення не був ні підтверджений, ні спростований Лондоном. Безперечно, англійці намагуються вдавати, що їх становище на центральному сході дуже міцне.

Лондонський кореспондент однієї шведської газети пише, що в Англії, як і під час світової війни, існує дві стратегічні школи: одна з них вважає, що лише наступ на заході може прокласти шлях до перемоги, друга ж додержується думки, що цього можна досягти лише наступом на сході. Під час світової війни обидві школи дійшли компромісу, який невідомо закінчився кампанією в Галліполі. Тепер навряд чи звайдється військовий спеціаліст, що буде обстоювати наступ на заході.

Проте, як дамі повідомляє шведська газета, всі натяки на можливість англійських операцій на центральному сході не змогла припинити критика уряду. Ця критика переважно спрямована тепер проти

організації воєнної промисловості та проти хибного використання робочої сили.

Ліберальний депутат Клемент Девіс, у зв'язку з вказівкою на ніби, то недостатне озброєння британського експедиційного корпусу у Франції, заявив: «Коли б особі, відповідальні за все, що сталося, вже померли, то можна було б сказати, що з цим розділом історії покінчено. Але ці особи ще й досі займають високі пости. Сера Кінглі Вуда, який запевняв, що кількість літаків союзників дорівнює повітряним збройним силам держав осі, призначено на державного скарбника. Він знову член воєнного кабінету. Сера Самюель Хор, який свого часу відповідав за міністерство повітряних шляхів, — тепер посол в Іспанії. Лорд Сімон, лорд-кашнер, також член воєнного кабінету. Отже, двоє з цих осіб займають високі пости, що мають важливе значення для війни. Нарід вимагає, щоб було проведено обслідування роботи цих осіб. Якщо при цьому б виявилася, що вони працювали неусуменно, їх треба пригнати до відповідальності. Треба очистити уряд від таких людей. Наша країна в небезпечі. Нікого не можна шадити».

Лейбористський депутат Шнуел підхопив думку, висловлену у відомій статті «Тайме», яка вимагає зміни уряду, тобто Черчіллю наполегливо пропонують усунути кількох членів теперішнього кабінету і на їх місце залучити деякі сили з лівого крила.

(«Фельшнер Беобахтер»).

ВІД АНДРІЯ БОГОЛЮБСЬКОГО ДО ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ

До середини XII століття Київ був центром не тільки української держави, а й усієї Східної Європи, був столицею, національним і культурним центром могутньої української держави — Київської Русі.

Національна ж великоросійська держава, центр якої лежав між річками Окою і Волгою, в Ростово-Суздальській землі, почала формуватись тільки в першій половині XII століття.

Першим великоросійським князем був Юрій Долгорукий. Він хоч і багато сприяв посиленню і залюдненню суздальської землі, однак не вважав її центром, саме на Київ дивився як на великокнязівське місто, на центр своєї держави. Кілька разів Юрій Долгорукий вів боротьбу за київський стіл, та стати великим князем йому все не вдавалось. Тільки в 1154 році, після смерті київського князя Ізяслава Мстиславовича він захопив Київ.

Сівши на великокнязівський стіл, він звідси правив своїми землями. Та не міцно почував себе Долгорукий в Києві, бо тоді в Україні точилися безмісечні усобиці та міжкнязівські чвари. Щоб мати досить сил і тримати підлеглих князів у покорі, Юрій посадив коло себе свого сина Андрія. Але Андрій «не хотів жити в Україні, ненавидячи її шельнолюбиве населення, і переселився на північ» (проф. Дорошенко). Без батькового дозволу Андрій, прозваний Боголюбським, залишив свою волость у Вишгороді і поїхав у російські землі, де й став княжити у Володимирі на Клязьмі.

Коли Боголюбський залишав Вишгород, він захопив з собою «ікону Богородиці, яку привезли разом з Пирогошем із Царгорода на одному кораблі, окував її більше ніж 30 гривнями золота, не рахуючи срібла, дорогішим камінням і великими перлами прикрасив її і поставив у своїй церкві Богородиці у Володимирі» (Київський літопис).

Не випадково Боголюбський захопив з собою цю святую ікону, він мав далекосяжну мету, що цілком з'ясувалося з його подальших дій.

В Суздальській землі Боголюбський наполегливо працює над зміцненням своєї держави, прояслюючи себе, як владолубний деспот, що прагне стати «самодержцем всея Русі» (Шмелєв).

Всі дослідники вважають його натурою деспотичною, жорстокою, але енергійною та впертою. Можна цілком певно сказати, що Андрій Боголюбський був не тільки історичним попередником московських царів, але й духовним, бо в його діяльності і способі управління державою є багато спільного з Іваном Грозним, Петром I і іншими російськими царями.

В 1157 році помер Юрій Долгорукий, і знову почалася боротьба між князями за київський стіл. В цю боротьбу втрутився Андрій Боголюбський, маючи на меті скористатися нагодою, щоб підірвати центр України, знехотівши її. Об'єднавши навколо себе багато російських князів і частину ворожих київському князю Мстиславу II Ізяславовичу українських, він почав боротьбу з Ураїною. Ця боротьба уже не була звичайною князівською міжусобицею, а чимсь більшим і

принциповим. Таку думку висловлює і історик Єфименко, яка вважає, що саме в цій боротьбі «співдень, Київська Русь вперше зіткнулася з недавню виниклою, але яка сильно розвинулась північно, Суздальською Руссю». Цілком справедливо оцінює цю боротьбу професор Дорошенко. Ось, що він пише: «По смерті Ізяслава II почалася боротьба за Київ між кількома претендентами. В цій боротьбі вже яскраво виступив національний антагонізм між українцями і великоросами». Андрій Боголюбський, що мав в основному великоросійські полки, в 1169 році напав на Київ, Мешканці Києва і їх князь стійко і героїчно захищали своє місто, бо, будучи національно свідомі, вони розуміли, за що йде боротьба і чиї інтереси вони захищають. Про це свідчить і ставлення Андрія Боголюбського до Києва і киян.

До того ще не було серед киянів практики масового винищування мешканців захопленого міста, не було й цілковитої руйнації міст, за які велася боротьба. Боротьба бо велася тільки між дружиною і князями того чи іншого міста, а населення в основному було нейтральне, йшло тільки про заміну одного князя на іншого. Андрій же по-іншому поставився до населення Києва. Він вважав його національно чужим, ворожим собі і тому масово винищив. Те ж і з самим Києвом. Як ми вже говорили, до того не було практики руйнації міста, за яке йшла боротьба. Андрій же заподіяв справді руйну Києву, хотів знищити центр ворожого йому держави.

Про захоплення Києва і розправу з киянами збереглася повна картина в Київському літопису. Ось що там сказано: «Узятий Київ місяця марта 8' день на другій неділі посту в середу і грабували на протязі двох днів усе місто, Подольє і Гору, манастир святої Софії, Десятинну Богородицю, і нікому не було пощади: перших горіли, християн убивали, других в'язали, жінок вели в полон, насильницьки відривали їх від чоловіків, діти плакали, дивлячись на своїх матерів, захопили багато добра, в церквах пограбували ікони, ризи і шити і всі дзвони винесли... були захоплені всі святині; поганими був підпалений Печерський монастир, але Бог зберіг його від такого лиха. В Києві у всіх людей стояв стогін, горе і печаль безутішні і сльози невпинні» (Київський літопис). Чи може так ставитись до населення, так руйнувати місто князь, який збирається ним правити, залучивши його до своєї держави? Немає ніякого сумніву, що ні.

Андрієм Боголюбським, як національно свідомим великоросійським князем, в його ставленні до Києва і українського населення керують великоросійські національні інтереси. Без усякого жалю зруйнувавши і пограбувавши місто, Андрій ще й принизив його, позбавивши, хоч невдало, великокнязівського значення. Він

лишив у Києві своїм намісником Гліба, сам же знову повернувся до Володимира, в Суздальську землю. Мета цього цілком ясна: перенести центр всіх східнослов'янських князівств у Велико-росію. Однак, шількома роками пізніше безсила і неконсолідована великоросійська держава втратила зверхність. Київський князь Мстислав Хоробрий погромив під Вишгородом військо Андрія Боголюбського і цим самим звільнився від залежності. Але Андрій Боголюбський діяв проти України і Києва, як її центр, не тільки силою зброї, а й іншими засобами. Так, він намагався вийти з церковної залежності Києва. З цією метою він добивався в константинопольського патріарха окремої митрополії для Суздальської землі, пускаючи в хід і брехню, і інтригу, і обман. Та тільки марно. Кандидат Андрія Боголюбського на митрополита Федоровець за розкол був оголошений еретиком і підданий загальному презирству та церковному суду.

Таким чином, ні перевезення ікони Богородиці, ні безжалісне руйнування Києва, ні церковні чвари, які сів Боголюбський, не пішли йому на користь. Київ лишився незалежним від Велико-росії і ще довго був культурним, релігійним і навіть політичним центром, хоч і втратив своє значення як великокнязівське місто. Андрій же Боголюбський безславно кінчив свій політичний шлях. 1174 року він був убитий своїми ж близькими підручними боярами, які ненавиділи його за владолубний, деспотичний і жорстокий характер.

Отже, ще за стародавніх часів, ще на світанку історії обох народів почалася запекла боротьба між двома народами, і Велико-росія вступала в ній як агресор. І тепер, коли ми дивимося на зруйноване серце Києва — Хрещатик, в нас постає спогад про руйні заподіяні Боголюбським в XII столітті. Безперервний ланцюг, початок якого йде від Боголюбського, тягнеться аж до червоної Москви.

ЯКОВЕНКО.

Розули свого рота, я тобі втулю в нього тульну.

РУСИФІКАЦІЯ

Коли входили ми до Львова — столиці «квітучої Західної України», очі наші зустріли нові висювки й написи. «Сосисочна», «Закусочна», «Шаша» — аж змушували зупинитись. Далі пішли такі прекрасні речі, як «Україноцетром», «Україномороженос», «Індіошвів одєждж» і т. д. І тоді нам пригадалось, що скрізь по дорозі, ми бачили такі «українські» написи, як «Берегіть поезда». Після того нас вже не дивував ані «Гастроном», ані навіть «смерментзавіжжика», хоч спочатку аж вили хотілося.

Це ось і були виймі ознаки невидимої благодаті, який ім'я було: геніальна національна політика тов. Сталіна, а іншими словами — русифікація.

Русифікація в Соведах велась дуже продумано й систематично, але все було дуже добре зважене й правдо узагальнене, бо взагалі більшовики вміли добре узагальнювати, а це лише переконувати. Пригляньмося до цієї справи докладніше.

В Совецькому Союзі в націо-

нальному, і спеціально мовному відношенні маємо абсолютну «свободу» і «рівноправність». Всі народи і всі мови мають однакові права, як союзна республіка мають право виступити з Союзу. Мало того — мови людинамих народів на терені їх союзних чи автономних республік навіть протеговані, навіть примусово їх мусять знати. Але помимо цього русифікація не легенда, а факт. І то факт, проти якого ніхто й не думає протестувати, бо факт це законний. От що.

Чому на території УССР пишеться «Берегіть поезда», а не по-українськи? Цілком просто і законно. Тов. Випивський у своїй брошурі «Державний устрій СССР» сверджує, що «народні комісаріати СССР поділяються на загальносоюзні і союзно-республіканські». Зі статті 77 конституції довідуємося, що «до перших належать народні комісаріати, що не мають у союзних республіках однойменних народніх комісаріатів. Це комісаріати: оборони, закордонних справ,

зовнішньої торгівлі, шляхів, зв'язку, водного транспорту, важкої промисловості, оборонної промисловості, машинобудування, військово-морського флоту, заготівель». І ось як каже стаття 75: «Щі наркомати кермують дорученою їм галуззю державного управління на всій території СССР або безпосередньо, або через призначані ними органи». Ось і все ясно. Народні комісаріат шляхів — це всесоюзний комісаріат, він міститись в Москві, а тому лише все московською мовою. Так само комісаріат оборони, тобто військових справ. І тому хай спробує хтось з громадян «незалежної» Совецької України у війську не розуміти російської мови!

Російську мову в Совецькому Союзі мусять знати і любити всі, бо російська мова — це «мова батьківщини стітрової революції», а зрештою вистарчає вже тільки те одне, що — як каже Маяковський — мовою цією розмовляв Ленін.

Але русифікація полягала не в тому, що вчили російської мови, бо жодна денационалізація полягає не в цьому. Наука мови не дає змоги

пролазити в душу. Для пролазання в гайбину душі використовується не мову, а культуру. Багато в Соведах говорилось про розвиток і ріст національних культур. Але тут же заявлялось, що культури ці мають бути національні тільки формою, а змістом соціалістичні. Але і з формою справа не стояла просто. Всі організації й анії культурного характеру постали в Соведах на принципі не національному, а територіальному. Знаємо, що не було Спілки українських письменників, лише спілка радянських письменників України, що існувала як секція всесоюзної з-центром в Москві. Навіть не було української комуністичної партії, лише КП(б)У. Це значить — суди входять люди, що з тих чи інших причин опинились в Україні, як ось всілякі Бой-Желєвські, Василювські й інші Міхельсони. Очевидно, чужинці навіть форми національній не творять, а мовою посягують російською.

Гляньмо ще на цифри. В Україні 1918 р. вийшло українських книжок 1084, російських — 386, а вже 1922 р. ук-

раїнських 186, а російських — 491. 1919 р. часописів українських вийшло 237 назв, російських — 221, а 1922 р. українських — 53, російських — 168. Пропорція виразна і тенденція недовозначна.

Але хтось скаже, що рік 1922 — це ще рік воєнного комунізму, що тоді ще не була проваджена мудра сталінська національна політика, що тоді ще велася русифікація і не почалась так звапа українізація України.

В Україні політика самі недобити, а українська інтелігенція винувалась вся у працю на культурному полі. І, як каже той же дослідник совєцької культурної політики, «так незабаром стався, що російську культуру в Україні творили епігони, тоді як українську — натхнені міжнародною боротьбою, розбуджені передовими». Але, не зважаючи на лігону перевагу, не зважаючи на офіційну українізацію, в 1927 році українські видання становлять лише 7% совєцьких видань, тоді як українці в Соведах було 20%.

Тільки 1932 р. — лише С. Ні-

Літературно-мистецький КАЛЕНДАР

Г. С. СКОВОРОДА (1722—1794)

9 листопада минає 147 років з дня смерті першого українського народного філософа та письменника Григорія Савича Сковороди.

Народився Сковорода 1722 року в білій козацькій сім'ї, у с. Чернухи, на Лубенщині. В цьому ж селі він закінчив школу і 1738 року вступив у Київську Академію. Проте, закінчити її так і не вдалося: 1742 року він був змушений виїхати до Петербурга, як співак придворної хорової капели царини Єлизавети. Російські самодержавні порядки, атмосфера підлабузництва та підлаштування перед вищими, характерна для Московщини всіх періодів її історії, дуже не сподобалися двадцятирічному юнакові з широким та привітливою душею. Він починає думати про втечу з Петербурга, марить про широкі простори рідної України і нарешті 1744 року з великою радістю вертається знову в Київ, в Академію.

Здобувши в Академії широку освіту і, між іншим, ознайомившись там багато чужоземних мов, Сковорода починає з 1750 р. викладати поетику, спочатку в Передсвіцькому колегіумі, а згодом — у Харківському.

Але не задовольняючись старими нормами і правилами, він опрацює власні підручники, при чім вносить у виклад багато нового та свіжого. Навколо цих праць виникли великі суперечки, дехто з впливових місцевих кін був дуже незадоволений нововведеннями Сковороди, і тому йому довелося піти у відставку.

Отже, з 1769 року Сковорода розпочинає своє мандрівне життя. Переходячи з села в село, з маєтку в маєток, як домашній учитель, він у полі, на пасіці, в лісі пише свої основні філософські твори. Його авторитет так зростає, що населення вважає за особливе благословення Боже тому будинкові, в якому поселявся Сковорода хоч на декілька днів.

Григорій Савич Сковорода був надзвичайно обдарованою людиною. Він викладав і як автор філософсько-богословських праць, і як теоретик поезії, як музикант-композитор, і як поет.

Погляди на всесвіт і його будову досить законно і ясно він сформулював так:

«Весь світ овладається з двох натур, одна видима, а друга невидима. Видима натура, або Бог, всю твар пронизує і зміщає, всім завладує, єсть і буде...» (Сковорода, т. I, 1912 р.).

Сковорода також уяв людей пізнати самих себе, доводив, що кожна людина повинна наслідувати та розкривати всі свої здібності і не братися до того, до чого не здатна. Звідси й випливає його положення про часті і про користь оупільству.

Велику також увагу приділяв Сковорода і вихованню молоді («Начальна дверь в християнському добродію...» і інші), намагавшись привнести їй чесність, правдивість, гуманне ставлення та повагу до старших.

Як письменник, Сковорода відомий, як байкар та автор ліричних поезій. У байках він висміював негативні сторони людського характеру. Так, наприклад, в образі шершня він показував людину, яка живе за рахунок крадіжки чужого, а в образі кролика, позитивному образі показував чесну, працьовиту людину: «Обжора є герб мудрої людини, яка в спорідненій праці трудиться» (Сковорода, т. I, видання 1894 р., байка № 27). Взагалі, для байок Сковороди властиве протиставлення світла й темноти, добра і зла.

Вірші й пісні Г. С. Сковороди користувались великим успіхом у народі і часто вивчалися кобзарями (тут слід відзначити знамениту пісню «Всякому городу прав і правда», пізніше використану в опері «Нагалака Подтавка»).

Шевченко також захоплювався Сковородою, читаючи й переписуючи та переписуючи його твори:

... і зроблю маленьку книжечку. Хрестами і візерунками з квітками в кругом листочки обведу та й еписюю Сковороду...

Творчість та погляд Сковороди, сповнені великого гуманізму та любові до рідного краю, мали великий вплив на всю подальшу українську літературу.

«Цей глибокий гуманізм, якого першим глашатаям був Сковорода, становиться основою всіх краєвих творів української літератури XIX ст.» (Ів. Франко).

У ПРИМІСЬКОМУ СЕЛІ

Снігурівка майже зливається з Фастовом. Але це окреме село. Колишнє воно було гарне, добре упродовжене. В цьому чималому селі польового ґрунту є лише понад 250 гектарів. Однак, таке мало землі не турбувало селян. Сусідство з Фастовом, близькість до Києва та інших міст визначало певне господарське обличчя Снігурівки. Тут було розвинене переважно городництво, яке приносило чималі прибутки господарям і забезпечувало їм добре життя.

Під час колективізації снігурівську землю злили в одне поле і змінили напрямки господарювання на ній. Вирощування хлібних культур звільнило від праці коло землі багато рук, примусило людей шукати заробітків на підприємствах. Важко стало жити селянам, змінився потік городини в Фастів, Київ. Згодом сталінський статут відібрав у робітників і службовців ще й присадібну землю, і Снігурівка майже перестала вирощувати городні культури. З жалем згадували колишні селяни своє минуле життя, прощали колективізацію.

Волі землі Фастівського району стали вільними від більшовицьких навізників, селяни Снігурівки заступили представників нової влади, чи можна їм буде знову повернутися до улюбленого городництва. Їм вповіли свавільно. Але поки що треба дати лад незібраному ще врожаю. Селяни поспішили до роботи.

У Снігурівку в останні дні свого володарювання районні заправили заходили по кілька разів на день. Вони поламали і покусували все в колгоспному господарстві, не залишили цілими навіть плуга, культиватора, зруйнували майстерні і обладнання. Але як тільки у селян спали з рук кайдани, вони зразу ж взялися відновлювати зруйноване. Стала працювати кузня, сталеманівня, ремонтували знаряддя, потрібне для живих. Розгорнулися роботи в полі.

Швидко упорали збіжжя, посіли озимину, виконали завдання по здачі хліба. Потім взялися готувати господарство до майбутніх робіт. Весною на снігурівських землях треба буде садити городину. Тож потрібно зробити парники, дістати насіння городніх культур, підготувати ґрунт. Цими завданнями і займається сільська управа, селяни. Як знову стали господарями. Маючи добрий досвід у городництві, селяни говорять, що вже наступного літа Снігурівка зможе дати місту городини в десятки разів більше, ніж вона давала при колгоспах.

Андрій ЧЕРЕМОШ.

ДОБРОДІЙ МАРТИНОВ

Сьогодні несподівано зустрів Мартинова. Мені зовсім не хотілось цієї зустрічі, бо ще жині були згадки про ті неприємності, що їх терпів я і мої друзі-студенти від нього як голови профкому нашого інституту. Мартинов підійшов до мене з привітним обличчям, наче це не він ще так недавно посилав мене копати окопи для «захисту Києва»; не він домагався мого вступу до ополчення-партизанів і вимагав, щоб ми, студенти, разом з відступаючою армією Советів залишили Київ.

— Іду оце я з поліції, — сказав він мені, хоч я у нього нічого й не питаю. — Подавав там заяву, щоб виправили в моєму паспорті національність. Я ж бо українець, а не росіянин, як там помилково зазначено.

— Дивно, що ви досі не помітили такої прикрої помилки, — зауважив я.

— Хе-хе! А ви на мене гніваєтесь? Я розумію, ви маєте рацію. Вам здавалось, що я співчував совладі. Ні, мені дорогі національні справи України. Ось прочитайте мою заяву до міської управи.

І Мартинов дав мені два аркуші густо описаного паперу. Це було прохання прийняти його на якусь посаду до управи. Згадувались заслуги батька, що служив за Центральної Ради і був розстріляний більшовиками.

— Як же ви, маючи мученика-батька, що вмер за ідею, пішли в комсомол?

— Знаєте, життя хотілось. Схибив трохи...

— Ну, припустимо, що вами керували тут шкурні інтереси. Але ви добивались своєї мети, пригнічуючи інших. До речі, ви ж відступили з Києва, як ви опинилися знову тут?

— Як ви знаєте, армію червоних розбили. Хто не мав документів —

потрапив у полон. Але у мене всі документи цілі...

Відповідаючи мені, він солодко усміхався і по-собачому зазирає в вічі.

— Ви не гнівайтеся на мене. Я людина нейтральна. Як мені казали, так я і робив. Але, дякуюсь вам, я сам весь час відчував, що роблю проти свого сумління. Тепер я гірко каюсь. Як ви гадаєте, чи не можна мені листа до газети, де я взнав би свої помилки?

Почуття огиди та роздратованні сповнювало мене, а Мартинов тів далі:

— А ви дуже за цей час схудли. Погано харчуєтесь, мабуть? Так, ми всі зараз несемо скертя. Правда, я зайняв жидівську квартиру. Трохи барахла, що було мені зайве, зміняв на харчі. Прийдіть до мене, я радо з вами поділюсь.

— Ні! Брате, як у вас є щоби зайве, однесіть до Червоного Хреста. Аж багато людей потребують допомоги.

— Маєте рацію. У мене, справді, є дещо зайве. Селяни не хочуть за деякі речі нічого давати: старе, кажуть. Сьогодні ж віднесу.

І додав:

— Ех, швидше б життя налагоджувалось. Зараз нам, українцям, всіоди шлях. Треба швидше нести заяву, може дістану якусь посаду. А з тому, що я робив раніше, — дуже каюсь. Більшовики здавались такими мішними. Якби знав! Так ви зайдете до мене?

— Добродію Мартинове, мені у вас нічого робити...

І з оглядом відійшов від нього. Мартинов мого обурення не розумів.

Павлов, як ви гадаєте, чи можна вірити Мартинову? Чи гідний він займати якусь державну посаду? І чи ж тільки один такий Мартинов?

Ность СМАГА.

ПАМ'ЯТНИК ХРЕЩЕННЯ

В глибині балки, в низу Володимирської гірки бетонні сходи ведуть до пам'ятника у вигляді мальовничої колони, що вгорі завершується башпою і хрестом. Дошки частини колони — на квадратних рустах. Весь низ монумента зроблений у вигляді квадратного навішлюпу, підпертого по боках рустованими піварками, вони вгорі утворюють наче поміст з балюстра-

дою; всередині міститься басейн з водою. Цей монумент поставив 1802 р. київський магістрат.

Монумент поставлено над джерелом, що текло з гори, де нібито, як переказує легенда, Володимир хрестив своїх синів. Цей мальовничий куточок з оточеною схилами гори й тополями колоною здавна приваблював кожного.

колітин, — папір, задрукований по-українськи, приблизно наблизився до поняття етнографічної справедливості. Не світо, однак, при тому спускали з ока те, що цей папір, помімо шпирення ворожої ідеології, продукував у більшості те, що Хвильовий звав просвітницькою. Книжок з вищих галузей науки, що є спеціалізованими в творчій новій культурі, видавалось дуже мало. Всі ці речі друкувались по-російськи. Це по-українськи ми йшли, наприклад, підручник анатомії для санітарок, але університетські підручники вже мусили вичерпувати по-російськи. Так само з літературою технічною, правничою, так само з працями з теорії літератури і т. д. Коли не можна було, щоб ВУАН видавала свої праці не по-українськи й не на українській темі, то її розпрошено й виходило туди жидів. Не можемо навіть дуже цьому дивуватися, бо тут червоні володарі з Кремля, що почали ставити пам'ятник Петрові I, лише відно продовжували русифікаторську акцію царського уряду. І дозволення української мови тут лише допоміжний засіб до русифікації.

Коли Совети геніально знищили українську культуру, то чого їм було боятися української мови? Адже людина, що читала по-українськи лише бездарні виринки на честь Сталіна, цілком натурально шпигувалася до Соєніна по-російськи. І цей психологічний момент більшовики прекрасно зрозуміли і його вивисом-тишком використовували. Всі так думали, як Горький, лише не говорили. Він заперечував проти перекладу його творів на українську мову, бо то, мовляв, не самостійна мова, а український наріччя не наріччя, а купа дядьків, а ті, що цкавляться його творами, розуміють по-російськи. Але зведення української мови до такої ролі — було ще замало для більшовиків. Вони посувались далі. Коли українська мова стала політичним засобом для комуністичної пропаганди, а не повсякденною цінністю українського народу, то чому ж не почати працювати над дальшим етапом цього процесу, а саме — над замиканням української мови.

За цю справу взялися вони здавна, поспіли, але дуже плавно та систематично. Найперше, створено теорію: коли, мовляв, всі народи

мають з часом злитися в одне безкласове інтернаціональне суспільство, то те саме мусить статися і з мовами. Мусить постати одна мова. Це лише буржуазна, мовляв, наука обертає kota з хвостом, коли каже, що згідно з усіма законами природи з одної, наприклад, індоєвропейської, прамови розвинулись різні європейські мови, дедалі більш різнились. Це з обертанням піраміди догори ногами. І це буржуазний забобон. Комунізм поставив піраміду на своє місце. І мови всі зліються в одну. Тому, що занадто смішно було едукати такі оповідання, більшовики перейшли від слів до діла й виврили націоналізм в мові, як останній засіб шпигництва, що збільшує прірву між мовами й народами. Бо й справді, чи не жовтоблудний не націоналізм і класова ненависть, коли хтось каже, наприклад, вриза, в той час, як в Москві, де в і Кремль і мавзолей Леніна, кажуть аршизе. Чи не є це тенденція відірвати Україну від Советського Союзу і кинути її на позалу капіталістичним півням, коли хтось каже шафа, а не як у Ленінграді шафр.

Ось так то употожнено бривиння багатьох слів в мовах українській та російській. Але ж були й терміни, так би мовити затвержені урядом для однієї мови один, для другої другий, йй власний. Наприклад, колхоз і колгосп. Отже, є українське слово для цієї всіма українськими селянами проклятої інститутції. Але для більшовиків це «весьо равное». І тому майже скаріть вони завели «колхоз», а не «колгосп». Та, очевидно, й нам мало різниці, як звертеться спрардія ніщення, як все одно, чи бути зстрічення з шагана чи з кольта.

Русифікація — це система. І сягнула вона не лише до мови й культури, але й до політичної думки. Був проект розібрати Київську Софію, але церкву Василя Блаженного в Москві відновлено як пам'ятник «русской архитектуры». Як не пишено всі імперіалізмами, як не будовано Української-Радянської Соціалістичної Республіки, але ставлено пам'ятники і Петрові I, а Мазепи був зрадником. Царський уряд крав нам папу Київську державу, як від віків свою, російську. Главнате в підручниках історії і початку,

що завжди була Київська Русь і Московська Русь, а єдина «русська земля» поділялась на землі українські, білоруські і великоруські. Кожен советський підручник каже, що три Русі становлять нерозривну цілість, а що замість Малоросії говорить Україна — це вже нікому не шкодить й не помагає. Кожна історична праця так само величає Переяслав, як і чорносоєноєць Іловайський, що так само підкреслює її як незвичайно радисну спробу прилучення України до Москви. Пеларма ж пишеться — історія СССР. СССР — це цілість, як єдина, невідліма Россія, а що до советської Россії, — це вже не має засадничого (принципового) значення. Ажте тепер, в 1941 році, ведеться, як казав Молотов, «вторая отечественная война», чи перша велика 1812 року, коли Росія була загрожена. І на це спрямована пропаганда, на це спрямовані зусилля НКВД — в ім'я цього мають криватися всі народи, що їх понесла червона Москва.

Ось найглибший сев і мета русифікації.

Олег ШУЛЬ.

ПІДПРИЄМСТВО ДІЄ

Майже в останню годину втечі більшовиків з Києва до маленького заводу на Куренівці на автомобілях під'їхала чимала зграя енкаведистів.

— Давайте будемо вишити верстати, трансмісії і що там у вас є! — запропонували вони робітникам та керівникам підприємства.

— Уже пізно, тількищо вивезли їх міст... — відповіли їм.

— А готові виробити є?

— Нема, всі в Дніпрі плавають.

— От молодці, одразу видно добрих патріотів, — навіть похвалили енкаведисти.

Першого ж дня після звільнення Києва від московських загартників на заводі зібрався майже всі працівники. Роботи їм вистачило. Взят

ши в руки застали, почали звільняти від землі задалегідь старанно закопане устаткування та готову продукцію.

Тепер завод білгородського розміренту та лабораторного устаткування вже працює.

Перше замовлення на виготовлення господарських відер завод одержав від споживчої спілки Шевченківського району. Підприємство приступило до складання угод з державними, кооперативними організаціями та приватними особами. Найближчим часом вироблятимуть кузови воскопояк, кормушки Міллера й рамочки, крім того, відра, паровий ваз, пралки і т. ін.

„ВІДРОДЖЕННЯ“

Таку назву має щойно утворене об'єднане кооперативне товариство Володимирського району м. Києва. За короткий час до нового кооперативу вступило 6.591 пайовик, які сплатили 677.730 крб. вступних та пайових внесків.

У районі вже відкрито 14 крамниць. Всі вони розпочали торгівлю. Досі пайовикам відпущено різних товарів більше як на 150.000 крб. Закуплено багато харчових продуктів у селах Васильківського та

Тетіївського районів. Вже зараз до складів кооперативу почали завозити картоплю й борошно. Ближчим днями передбачено придбати крупи, городину та товщі.

Порядком допомоги сільським споживчим товариствам, кооператив «Відродження» продаватиме їм воли та лопати виробництва заводу сільськогосподарського машинобудування, розташованого на території Володимирського району.

Про Будинок техніки в Києві

За зразком Німеччини, нам, українським інженерам та технікам, слід подбати про отворення в Києві Будинку техніки. В цьому закладі фахівці різних галузей промисловості матимуть змогу систематично розширювати свої знання, об'ягуватися новими досягненнями світової науки й техніки.

Нам здається, що найкраще для цього підійде колишня Будинок оборони. В ньому є достатня кількість зручних кімнат для розміщення різних кабінетів; крім того в просторій залі можна систематично організувати доповіді, лекції, концерти, вистави. Для понайшвидшого створення Будинку техніки ми, інженерні працівники Києва, маємо

докласти чимало зусиль. Потрібно, щоб кожний з нас дав для будинку кілька спеціальних книжок з власної бібліотеки. Те саме слід зробити й щодо різних технічних плакатів, схем, діаграм.

На заводах та фабриках є чимало моделей устаткування — їх теж варто віддати до Будинку техніки.

Таким чином, власними силами ми зможемо устаткувати кабінети будинку до одержання нових моделей, книжок і т. ін.

Будинок техніки — це своєрідний університет вищих технічних знань й одночасно клуб та місце відпочинку.

Чим швидше його буде організовано, тим краще.

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА СПІЛКА ГІРНИКІВ

Величезні поклади різних корисних копалин, що є по Україні, зараз не використовуються.

Для відновлення гірничої промисловості група кайських професорів, інженерів та громадських діячів створила виробничу організацію — «Українську кооперативну спілку гірників».

Членами спілки можуть бути наукові працівники, інженери, техніки, службовці та робітники гірничої промисловості, які сплатять 100 крб. вступного та 1000 крб. пайового внеску.

Правління кооперативу, очолюване інженером В. Ф. Поліщайком та професором К. В. Паньком, уже надіслало фахівців на Бучанську та Богринську розробки, щоб виявити, чи можна почати там видобуток торфу. Цими днями відуть також досвідчені інженери на Олександрійські та Звенигородські буровугільні шахти.

Надалі спілка, крім торфу та бурого вугілля, налагодить також видобуток кам'яного вугілля, графіту, вапняків, граніту та інших корисних копалин.

ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

Кайський термосний завод став до ладу. Розпочав працювати шлюдувний цех, який випускатиме різну апаратуру — термометри, апарати для цукроварень тощо. 3 листопада цех випустив з виробництва перші зразки продукції.

Зараз проводиться переустаткування заводу з тим, щоб ще в цьому році відновити роботу всіх цехів.

**

Працівники ліквідо-горілчаного заводу м. Києва з ентузіазмом відбудовують своє частково зруйноване московськими більшовиками підприємство. Ремонтують машини, казани, освітлення тощо.

Намічено збудування нового цеху ректифікації. Для цього цеху звозиться апаратура з інших заводів.

ОБ'ЯВА

Згідно з наказом шефа персоналу при Урядовому Комісарові Німеччини по м. Києву ПРОПОНУЄТЬСЯ ВСІМ КЕРІВНИКАМ УСТАНОВ, ПІДПРИЄМСТВ, ФАБРИК та ЗАВОДІВ м. Києва та його околиць у зоні радіусом 30 км.:

1. Подати негайно до канцелярії шефа (вул. Королівка, 56, другий поверх, кімн. 29) адреси своїх установ, підприємств, фабрик та заводів.

2. Відрядити негайно до канцелярії шефа свого співробітника, що відає кадрами.

ПОПЕРЕДЖАЄМО, ЩО НЕПОДАННЯ ЦИХ ВІДОМОСТЕЙ БУДЕ ВВАЖАТИСЯ ЯК УТАЄННЯ.

Термін виконання — 10 листопада 1941 р.

5.XI.1941 р.

Начальник канцелярії САВЧЕННО.

ОГОЛОШЕННЯ

Спостерігаються випадки, що деякі мешканці м. Києва та його околиць не виконують наказу Німецького Командування про затемнення своїх помешкань в установлені години.

Попереджаємо, що в разі виявлення випадків порушення наказу про затемнення приміщень **ВИННИХ У ТОМУ ОСІБ БУДЕ ПОКАРАНО ЗА ЗАКОНОМ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ.**

Кербуди та дворники будинків зобов'язані негайно повідомляти відповідні органи поліції про всіх мешканців, які не затемнюють своїх приміщень.

7.XI—1941 р.

Голова м. Києва В. БАГАЗІЙ.

ПОСТАНОВА Ч. 35 КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ КНИЖКОВИХ ФОНДІВ

Щоб зберегти книжкові фонди, Київська міська управа ухвалює:

§ 1.

Через райжитлоуправи запропонувати всім керівникам будинків м. Києва та його околиць в 3-денний строк взяти на облік усі бібліотеки, що залишилися у жидівських помешканнях, та скласти відомості за таким змістом:

№№ п.	Прізвище колишнього власника помешкання	Адреса	Загальна характеристика бібліотеки за змістом: белетристика, право тощо	Кількість книжок
-------	---	--------	---	------------------

§ 2.

В разі, коли приміщення зайняте новими помешканцями, бібліотеки зашити на збереження зазначеним позначкам, оформлюючи заду відповідним актом.

§ 3.

Вищезазначені відомості та акти негайно передати до правничого відділу Київської міської управи.

ГОЛОВА МІСЬКОЇ УПРАВИ.

ПОСТАНОВА Ч. 66 КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ

29 жовтня 1941 року

ПРО ВИЛОВЛЕННЯ БЕЗХАЗЯЙНИХ СОБАК

У розвиток та доповнення постанови ч. 32 від 17 жовтня 1941 р. «Про боротьбу зі сказом хатніх тварин», Київська міська управа ухвалює:

1. Зобов'язати всіх власників собак в м. Києві та його околицях зареєструвати своїх собак та одержати реєстраційні номерні ознаки прикріплені до ошейників собак.

2. Реєстраційний збір за кожну одержану номерну ознаку встановити в розмірі 3 крб.

3. Проведення реєстрації собак покласти на контур очищення міста відповідні місця в приміщеннях управи.

4. Реєстрацію собак провести на протязі з 1 по 10 листопада ц. р. одночасно по всіх районах міста в приміщеннях районних управ.

Головам районних управ відвести для реєстраторів контури очищення міста відповідні місця в приміщеннях управ.

5. Зобов'язати контури очищення міста, з закінченням реєстрації собак, себто з 10 листопада ц. р., розпочати систематичне вилучення безхазяйних собак, їх знищення та утилізацію відходів з додержанням відповідних господарських вимог та санітарно-гігієнічних правил.

6. Знищення тих вилучених собак, що являють з себе певну цінність (мисливські, породисті собаки) проводити через три дні після їх вилучення.

В разі явки за собаками власників останніх в пункт передержання собак, що містяться на території Утильзаводу на Деміївці, таких собак повертати власникам зі стягненням від останніх штрафу в розмірі 25 крб. за недержання цієї постанови та вартості утримання собак за три дні.

7. Підозрілих щодо сказу собак та кішок власники мають представляти для ізоляції та дослідження до ізолятора контури очищення міста, розташованого на території Утильзаводу на Деміївці.

Голова міської управи В. БАГАЗІЙ.

ДО НАСЕЛЕННЯ М. КИЄВА

СЕКЦІЯ ПОБУТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ доводить до відома населення, що **ЛАЗНІ: Центральна, Караваївська та Галицька БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ Й НЕДІЛЯМИ.**

НЕ БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ: Караваївська — понеділками, Центральна — вівторками, Галицька — середами.

СЕКЦІЯ ПОБУТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.

У м. Києві, на Бульварно-Кудрявській, 24 (ВХІД З ЛІВОГО КРИЛА)

РОЗПОЧАЛА РОБОТУ ФАБРИКА виготовлення печаток, штампів та інших гумових виробів, а також металевих печаток.

ЗАМОВЛЕННЯ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ приймаються від установ, підприємств, організацій, торговельних закладів та приватних осіб.

ТЕКСТИ ЗАМОВЛЕНЬ ТРЕБА ПИСАТИ ЧІТКО І ЯСНО. ДО ЗАМОВЛЕНЬ ТРЕБА ДОДАВАТИ ЗГОДУ ВІД СВОЄЇ ВИЩОЇ УСТАНОВИ І ВІДБИТКИ СТАРИХ ПЕЧАТОК ТА ШТАМПІВ. ПРИ ОДЕРЖАННІ НОВИХ ПЕЧАТОК ТА ШТАМПІВ СТАРІ ЗДАВАТИ НА ФАБРИКУ ОБОВ'ЯЗКОВО.

ПРИЙМАННЯ ЗАМОВЛЕНЬ ВІД 9 ДО 15 ГОД.

Видавництво „УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО“.

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНИЙ КОМБІНАТ

Київ, Жилианська, 23 і 24.

ПРИЙМАЄ ВІД УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПРИВАТНИХ ОСІБ У РЕМОНТ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ:

піаніно, духові, смичкові (скрипки, віолончелі), струнні (гітари, балалайки, мандоліни, домри), баяни та гармонії.

Ремонт виконують висококваліфіковані робітники терміново та якісно.

ДИРЕКЦІЯ.

КЛІНІЧНА ШКІРНО-ВЕНЕРОЛОГІЧНА ЛІКАРНЯ ТА ВЕНДИСПАНСЕР (вул. Саксаганського, 72) приймають амбулаторних і стаціонарних хворих щодня від 10 до 16 год.

ДИРЕКЦІЯ

ДРУКАРСЬКУ МАШИНИЦЮ з латинським шрифтом вудить Відділ преси. З пропозиціями звертатися на адресу: Бульварно-Кудрявська, 24, 2-й поверх, кімн. 1.

ПРИЙМАЮ НА КУРСІ проу та шиття за системою Петербурзького шкільного технікуму. Забезпечую спеціальними лінійками для рисунків. Адреса: Костянтинівська, 27, кв. 8, 3 поверх. Про умови довідатись від 10 год. ранку до 2 год. дня. Викладачка Семенова.

ТИХ, хто знає про місце перебування колись або тепер ЦЕРКВИЧКА Багена з Острога на Волині, який сидів останнім часом в кийській тюрмі, просять подати відомості до редакції газети «Українське слово» В. Ягчарові.

ШУКАЄ РОБОТУ літня особа, може шити, доглядати дітей, вести господарство, купити: згодна на вїзд. Адреса: Печерськ, Старо-Наволянська, 17, кв. 1. Межерська.

Редакція залишає за собою право виправляти рукописи. Невикористані рукописи не повертаються. Редактор приймає від 10 до 12 години.

За редакцією відповідає Іван РОГАЧ.

U.

Друкарня — Бульварно-Кудрявська, 24.